

Куракова Л.Г.

ст. викладач

*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

Гуменюк А.О.

здобувач вищої освіти

*Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон*

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Просторове планування є одним з головних інструментів для досягнення сталого розвитку, який стоїть в основі довгострокових стратегій сучасних розвинутих країн.

Просторове планування використовується органами державної влади та місцевого самоврядування для впливу на майбутнє розташування та розподіл територій, розміщення населення та здійснення різних видів діяльності в просторі. Таке планування потрібне для збалансування потенційно конкуруючих потреб економіки, суспільства та збереження навколишнього середовища. На сьогоднішній день, питання пов'язані з просторовим плануванням, є надзвичайно актуальними для громад з огляду на новий територіально-адміністративний устрій та отримані повноваження та ресурси. Ключовим елементом просторового планування є врівноваження різних, часто суперечливих, державних та приватних інтересів. [1]

Цілі просторового планування полягають у захисті прав людей та природних екосистем; якості та ефективності використання існуючих ресурсів та керівництва до дій, таких як бачення цілей, послідовність дій, оцінка впливів, координація зусиль.

Аналіз викликів просторового планування на місцевому рівні на даний період часу, а також пошук шляхів вирішення проблем щодо даного питання стають дедалі актуальнішими.

Розкриваючи окремі аспекти просторового планування, низка вітчизняних експертів та вчених фокусують увагу на проблемних аспектах планування на місцевому рівні, які потребують на сучасному етапі їх оцінки, а також усунення існуючих правових колізій та інституційних суперечностей. [3]

Просторовий розвиток і просторове планування на сьогодні означають оптимальну організацію простору (території) з урахуванням його особливостей, характеристик, зв'язків та часових параметрів.

Основними викликами у площині просторового розвитку України слід вважати:

- глобальні виклики (зміни клімату, загрози збереженню ландшафтного та біорізноманіття, вплив процесів глобалізації);
- задекларовану необхідність інтеграції в європейський простір у таких сферах як законодавство, виробництво, торгівля, інвестиції, транспорт, охорона навколишнього середовища, входження в планувальний каркас;
- невідповідність рівня соціально-економічного розвитку і якості життя населення стандартам розвинених західноєвропейських і часто навіть східноєвропейських країн;
- виражену диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів, міст та сільської місцевості за більшістю показників;
- процеси урбанізації і субурбанізації, розвиток приміських зон великих міст;
- занепад значної частини сільських поселень і малих міст;
- високе антропогенне навантаження, надмірний вплив на навколишнє середовище;
- підвищення чутливості ландшафтів до небезпечних природних явищ і процесів;
- проблеми розвитку комунікацій: транспорту і зв'язку;
- неефективне функціонування інституційної складової; недоліки системи територіального планування: недостатня репрезентація екологічної складової, застарілість документації, проблеми впровадження та узгодження з громадами.

Документація з просторового планування покликана юридично закріплювати бачення майбутнього просторового розвитку та використання певної території на всіх рівнях. В основному, така документація містить інформацію про поточну просторову ситуацію: різні зони, ділянки, обмеження, інфраструктура та мережі, розподіл населення та господарської діяльності, а також бачення та проектні рішення майбутнього просторового розвитку.

Основним документом, що регулює відносини у сфері містобудування та територіального планування, є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI. Закон визначає три рівні планування: національний, регіональний і локальний. Національному рівню відповідає Генеральна схема територіального планування в Україні, а також схеми планування окремих частин держави. Планування територій на регіональному рівні здійснюється шляхом розроблення схем планування території АР Крим, областей і районів, на місцевому рівні – шляхом розроблення та затвердження генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій і детальних планів

територій. Зміст планувальних документів визначено законодавчо Державними будівельними нормами України і представлено картами і пояснювальними текстами. [4]

Нинішня система планування України має достатньо розроблене правове та інституційне підґрунтя, ґрунтується на значному досвіді планувальних робіт, але неодмінно потребує безперервного процесу її вдосконалення та науково-консультативної підтримки документів, що розробляються. Такі кроки дозволять зробити інтеграцію європейських підходів не формальною, а дієвою, крім того, збагатять її національною специфікою. Так, сучасною методологічною основою, запропонованою в Україні, є геопланувальна парадигма, відповідно до якої планування територій розглядається як «цілісний та інтегрований науковий напрям географічних досліджень, що охоплює певні різновиди планувальних робіт за їх змістом та масштабом» та ґрунтується на «сучасних концепціях територіальної організації суспільства, природних каркасів екологічної безпеки територій, систем розселення, територіальних систем виробничої та соціальної інфраструктури, територіальних систем виробництва та обслуговування, територіальних рекреаційних систем, якості життя населення». Серед багатьох переваг парадигми – і запропоноване в її межах поняття «операційних територіальних одиниць», що певною мірою створює потенціал для сприйняття в Україні європейського «place-based approach». [2]

Поряд зі значними напрацюваннями і досягненнями, зрілістю підходів і рішень, українська планувальна система потребує подолання ряду дефіцитів, а також перманентного наукового супроводу. Прийняття Генеральної схеми планування території України стало свого часу проривним кроком і забезпечило цілісність відповідних робіт на всіх рівнях, їх кореляцію з європейськими імперативами. Не менш важливою є повноцінна реалізація Генеральної схеми, що на даний час ускладнено на всіх рівнях, насамперед – на локальному. [5]

Список літератури

1. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Асоціація міст України. К., ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5.02.2015 р. № 157-VIII. Законодавство України: сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

3. Про основи містобудування: Закон України від 16.08.1992 р. № 2780-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992 р. № 52. Ст. 683.

4. Руденко Л.Г., Маруняк Є.О. Ландшафтне планування та його роль у вирішенні завдань сталого просторового розвитку України / Український географічний журнал. – 2012. – № 1. – С. 3-8.

5. Якимчук А.Ю. Просторове планування територій у системі державного управління. Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад: мат-ли І Міжнар. наук.-метод. конф. Рівне : Волин. Обереги, 2017. С.138-140.

Кутузова Т.Ю.

кандидат архітектури, доцент

*Херсонський державний аграрний університет,
м. Херсон*

ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В СТАНДАРТАХ ОСВІТИ: СИСТЕМА ВИКЛАДАННЯ

Викладання академічних форм знання у доповненні громадськими практиками забезпечує дійсну ефективність освіти. Так приформуванні структури дисципліни містобудівного циклу необхідно враховувати сучасні тенденції соціалізації освітнього процесу, які супроводжуються загальним поглибленням освіченості міської спільноти. Акцентування наукових розробок освітян за вимогами реальних потреб територіальної громади надає можливість врахувати регіональні особливості розбудови простору на тлі глобальних тенденцій. Постійне уточнення факторів розвитку архітектурного середовища (предмету просторової розбудови, регламенту життєдіяльності спільноти тощо) може складати основу інвестиційних проєктів, передуючи запиту організацій територіального адміністрування [1].

Враховуючи особливості демографічного та соціально-економічного розвитку міст України, можливо передбачити, що основними напрямками містобудівного циклу дисципліни подальше вдосконалення функціонально-планувальних структур (міст і систем розселення), визначення науково-обґрунтованих заходів щодо реорганізації забудованих територій, систем інженерного обладнання, транспортної інфраструктури, благоустрою та озеленення території.

Просторова зв'язність між планувальними елементами містобудівних систем, яка створена на основі оптимізації їх соціально-економічної взаємодії (соціально-побутових, трудових та виробничих),